

De dood en wat er op volgt

In tegenstelling tot 10 à 20 jaar geleden, is het tegenwoordig tamelijk normaal aan het worden om de dood als gespreksonderwerp tijdens b.v. verjaardagsfeestjes op te voeren. Men kijkt je niet meer vreemd aan als je het woord “dood” in de mond neemt. In de slipstream van het wegsmelten van taboes als sneeuw voor de zon, is de “dood” een van de laatste taboes dat sneuvelt. Ik heb er vrede mee dat dit gebeurt. Je moet immers over elk denkbaar onderwerp kunnen praten met elkaar zowel in de privésfeer als publiekelijk. Dat hoort bij onze cultuur.

Over aan de dood verwante onderwerpen kon al langer vrijuit gesproken worden. Zo maken begrafenisondernemers al jarenlang reclame voor hun bedrijf. Ze beconcurreren elkaar op leven en dood als het om klandizie gaat. Brood op de plank denkt de begrafenisondernemer en zo denkt elke ondernemer. De een zijn dood is de ander zijn brood. Zo gaat dat bij begrafenisondernemers en op de markt van leven en dood.

Zo'n drie decennia terug kregen de begrafenisondernemers in Nederland te maken met een nieuw verschijnsel: het crematorium. Tot dat moment was het gebruikelijk in Nederland dat je na je dood begraven werd. Dat was een eeuwenoude traditie. Hoewel het in veel landen op de aarde traditie was en is dat je na je dood verbrand werd, was dat in de Westerse wereld tot voor kort ongebruikelijk. Het verschijnsel crematorium bracht een discussie met zich mee die tot dat moment niet gevoerd was. Je kon voortaan kiezen wat er met je ging gebeuren na je dood.

Omdat er nu een alternatief voor de begrafenis is, moet je een keuze maken. Als je geen keuze maakt voordat je dood gaat, beslissen anderen wat er na je dood met je lijf gebeurt. En dat is het waar het mij omgaat in dit verhaal.

We hebben in onze taal een prachtig spreekwoord: Je moet niet over je graf heen willen regeren. Met dit spreekwoord willen we zeggen dat er een moment komt in ieders leven dat bescheidenheid op zijn plaats is en dat je op tijd plaats moet maken voor de mening en opvattingen van anderen. In het spreekwoord zit ook de boodschap van acceptatie. Accepteren dat je uitgespeeld bent en de wedstrijd aan anderen over moet laten. Bescheidenheid siert de mens, zegt een ander spreekwoord.

Ik heb nooit begrepen dat mensen die gaan sterven zelf uitgebreid mee willen praten over wat er met hen na de dood moet gebeuren. Laat het los, denk ik dan. Maar nog essentiëler is de vraag wat de naasten, familie, kinderen, kleinkinderen, van de aanstaande dode willen als het gaat om het levenloze lijf van hun dierbare. Het zijn de levenden die zich over het vraagstuk van het lijf van de dierbare moeten buigen, niet de overledene. Mijn kinderen mogen aangeven wat zij vinden dat er met mijn lijf moet gebeuren na mijn dood. Als zij denken dat ze na mijn begrafenis het graf toch niet meer of slechts een enkele keer gaan bezoeken, dan heeft een begrafenis van mij geen toegevoegde waarde voor hen. Als zij echter van mening zijn dat de lijn, de verbinding tussen hen en mij niet door mijn dood verbroken mag worden, om welke reden dan ook, dan ligt een begrafenis meer voor de hand dan een crematie. Natuurlijk, in het geval van een crematie, kun je de as in een urn doen en bij je thuis op de schouw zetten, maar dit roept toch ook wel weer nieuwe vraagstukken op. Wij hebben 3 kinderen en gaan die dan elke maand of elk jaar de urn naar een van hen verplaatsen? Dat lijkt me maar gedoe, maar als zij daar voor kiezen stem ik er mee in. Nee nog sterker, ik hoef helemaal niet in te stemmen. Het is voor mij een non-item. Ik wil er geen mening over hebben. Ze doen maar, ik vind alles goed.

Ondertussen probeer ik te begrijpen wat de mensen beweegt die er een uitgesproken mening over na houden over wat er met hen moet gebeuren na hun dood. Mijn vader heeft op hoge leeftijd nog een donorcodicil getekend. Hij leefde in de (naïve) veronderstelling dat er op 90 jarige leeftijd nog organen waren in zijn lijf die een functie zouden kunnen vervullen in een ander lijf. Dat je voor je dood besluit dat de bruikbare onderdelen ter beschikking gesteld mogen worden aan anderen, is natuurlijk prachtig, maar elke andere vorm van over je graf of crematorium heen willen regeren, hoeft voor mij niet. Ik zou zeggen: laat het los, laat het over aan je naasten.

Henk Geene